

LANDSCHAPSTEKENING VLAAMSE
FILMSECTOR

INHOUD

1.	Inleiding.....	3
1.1.	Doel en reikwijdte van deze landschapstekening.....	3
1.2.	Beknopte (recente) historiek van filmsubsidiëring in Vlaanderen	3
2.	Vorming.....	7
2.1.	Woord vooraf	7
2.2.	Regulier audiovisueel onderwijs.....	7
2.2.1.	KASK School of Arts Gent (Koninklijke Academie voor Schone Kunsten)/Hogeschool Gent.....	7
2.2.2.	Luca School of Arts/Campus Narafi Brussel.....	7
2.2.3.	Luca School of Arts/Campus Sint-Lukas Brussel.....	7
2.2.4.	MAD-Faculty/Media Arts Design Faculty / KHLim - PXL.....	7
2.2.5.	RITS School of Arts/Erasmus Hogeschool Brussel	8
2.3.	Andere circuits.....	8
2.4.	Voortgezette vorming van professionele filmmakers	8
2.4.1.	Het VAF.....	8
2.4.2.	Mediacademie voor de audiovisuele sector.....	8
2.4.3.	De beroepsorganisaties.....	9
2.4.4.	Filmfestivals	9
2.4.5.	Europese opleidingen.....	9
3.	Creatie.....	10
3.1.	Woord vooraf	10
3.2.	Personen en bedrijven.....	10
3.2.1.	De basisdriehoek scenarist-regisseur-producent	10
3.2.2.	Andere artistieke sleutelfiguren	11
3.2.3.	Andere functies.....	11
3.3.	Soorten gesubsidieerde creaties door het VAF/Filmfonds	12
3.3.1.	Fictie	12
3.3.2.	Animatie.....	12
3.3.3.	Documentaire	12
3.3.4.	Filmlab.....	12
3.4.	Financiering van creatie	13
3.4.1.	Publieke fondsen.....	13
3.4.2.	Andere financieringsbronnen.....	15
4.	Verspreiding: promotie, distributie, vertoning.....	17

4.1.	Promotie.....	17
4.2.	Distributie.....	17
4.2.1.	Sales agents	17
4.2.2.	Distributeurs.....	19
4.3.	Vertoning.....	19
4.3.1.	De bioscoop	20
4.3.2.	Tv-zenders	23
4.3.3.	Nieuwe digitale kanalen.....	23
5.	Filmeducatie.....	25
5.1.	Woord vooraf	25
5.2.	Educatie binnen het Kunstendecreet & het Agentschap Sociaal-Cultureel werk	25
5.3.	Educatie in het hoger onderwijs.....	26
5.4.	Publicatie en reflectie.....	26
6.	Het georganiseerde veld.....	28
6.1.	Woord vooraf	28
6.2.	Overzicht van de beroepsorganisaties in Vlaanderen m.b.t. filmcreatie en -productie .	28
6.2.1.	Vlaamse Film Producenten Bond (V.F.P.B.)	28
6.2.2.	Vlaamse Onafhankelijke Televisie Producenten (V.O.T.P.).....	29
6.2.3.	Scenaristengilde	29
6.2.4.	Unie van regisseurs	29
6.2.5.	Anim.be (op Belgisch niveau)	29
6.2.6.	Flanders doc	29
6.3.	Overige filmgerelateerde beroepsorganisaties.....	29
6.3.1.	Acteursgilde.....	29
6.3.2.	The Belgian Society of Cinematographers.....	29
6.3.3.	Arthouse Cinema Vlaanderen (VAC).....	29
6.3.4.	Vereniging van Belgische cinema's (FCB).....	30
6.3.5.	Vereniging van Filmdistributeurs van België (VFDB)	30
6.3.6.	Vlaamse Onafhankelijke Televisie Facilitaire Bedrijven (VOTF)	30
6.3.7.	Verenigde Organisaties Beeldkunst (VOBK).....	30

1. INLEIDING

1.1. DOEL EN REIKWIJDTE VAN DEZE LANDSCHAPSTEKENING

Dit document heeft tot doel om op een beknopte manier de Vlaamse professionele filmsector in kaart te brengen ten behoeve van de nieuwe minister van Cultuur. Deze landschapstekening wil beschrijvend zijn, en niet opiniërend.

De ambitie is om met deze tekst op een bevattelijke manier in grote lijnen weer te geven wie de spelers in deze sector zijn, welke rol zij vervullen, hoe de sector wordt gefinancierd, hoe deze is georganiseerd, welke exploitatievormen er bestaan, hoe het hoger audiovisueel onderwijs er in Vlaanderen uitziet, welke initiatieven er bestaan in het veld m.b.t. verspreiding van filmcultuur en filmeducatie, ...

Deze landschapstekening brengt het professionele veld in kaart, met als scope 'film' in alle gedaanten voor zover deze van overheidswege wordt gesubsidieerd: fictiefilm, animatiefilm, documentaire, experimentele film (het zogenaamde FilmLab). Deze films kunnen kort, middellang of lang zijn. Dit zijn m.a.w. de films die door het VAF/Filmfonds kunnen worden ondersteund.

Concreet betekent dit dat volgende audiovisuele producties niet worden meegenomen in dit document: televisiereeksen (Mediafonds), games (Gamefonds), de niet-gesubsidieerde genres (videoclips, reclamefilms, bedrijfsfilms, enz.). Deze laatste zijn producties die meestal in opdracht worden gemaakt en een specifiek (commercieel of alleszins toegepast) doel beogen.

Ook niet opgenomen in deze tekst zijn: archiefwerking (Koninklijk Belgisch Filmarchief en ViAA) en filmkeuring (Departement CJSM). Dit zijn belangrijke schakels in de keten, maar de expertise m.b.t. deze domeinen zit volledig buiten het VAF. Wij verwijzen voor input over deze materies naar de tussen haakjes vermelde instanties.

1.2. BEKNOPTE (RECENTE) HISTORIEK VAN FILMSUBSIDIËRING IN VLAANDEREN

Culturele steun van overheidswege voor film bestaat in Vlaanderen sinds 1964. Daarvoor bestond er enkel een vorm van economische steun op federaal niveau, onder de vorm van de zogenaamde detaxatieregeling. Later werd deze overgeheveld naar het Vlaamse niveau.

Eind 1993 wordt in de schoot van de overheid het Fonds Film in Vlaanderen opgericht.¹ Dit Fonds centraliseert de economische en culturele middelen voor film. Het is geen autonoom fonds maar eerder een werking die is ingebed in de administratie van de Vlaamse Gemeenschap. Een Vlaamse Audiovisuele Selectiecommissie brengt advies uit aan de Vlaamse regering, die over de concrete subsidiedossiers beslist. Dit Fonds beheert dus ook de middelen afkomstig uit de oude detaxatieregeling. Deze worden nu omgedoopt tot 'automatische steun'. Ze worden enkel nog toegekend aan lange films en volgen grosso modo dezelfde logica als de oude regeling.

Dit fonds blijkt - door de formele beperkingen van zijn slagkracht en bevoegdheden - in de realiteit een voortzetting van het bestaande beleid, en de problemen van gebrek aan flexibiliteit,

¹ Decreet van 22 december 1993 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1994, BS 29.12.1993

traagheid van de procedures, administratieve complexiteit, receptieve werking, enz. geraken daarmee niet opgelost.

De Vlaamse filmsector kijkt in die jaren 90 dan ook hunkerend naar de vele voorbeelden in het buitenland, waar fondsen bestaan die wél de dynamiek en zichtbaarheid van de sector kunnen stimuleren, bv. het Nederlands Fonds voor de Film, het Danish Film Institute, het Centre National du Cinéma, de UK Film Council, en vele andere. In de meeste Europese landen zijn filminstituten of filmfondsen de regel. Deze functioneren vaak autonoom binnen een afgesproken opdracht met hun regering, en bieden een uitgebreid instrumentarium aan steunmechanismen en flankerende maatregelen op het vlak van vorming, promotie, projectbegeleiding, talent scouting enz. De roep van de sector raakt deze keer vruchtbare bodem bij de politieke overheid: in 1999 wordt er een decreet gestemd waarmee de vzw Vlaams Audiovisueel Fonds wordt opgericht.² Dit fonds wordt operationeel in september 2002. De middelen van het Fonds zijn eveneens een combinatie van culturele en van oorsprong economische gelden. De automatische steun wordt geïntegreerd in het globale budget van de vzw VAF.

Binnen het nieuwe concept van 'steunpuntwerking' voor de kunsten in Vlaanderen wordt – los van het VAF - voor de audiovisuele sector in december 2001 een steunpunt opgericht, aanvankelijk IAK geheten (Initiatief Audiovisuele Kunsten), daarna gefuseerd met het steunpunt IBK voor de beeldende kunsten tot BAM (Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst).

In een eerste periode ligt de focus van het VAF op de vorming/ondersteuning/promotie van Vlaamse audiovisuele creaties. Flanders Image, een publiek/privé gefinancierde vzw die al sinds 1990 bestaat, wordt geïntegreerd in het VAF. Hiermee wordt voor het eerst een kruisbestuiving van de verschillende 'functies' ten behoeve van de Vlaamse audiovisuele creatiesector gerealiseerd. Een grote vernieuwing is ook de introductie van coaching (de begeleiding van makers en producenten door deskundigen) en de opstart van een volwaardig vormingsluik met o.a. een atelierwerking. De beslissingsbevoegdheid komt te liggen bij een Raad van Bestuur, hetgeen het doorlooptraject van een steunaanvraag drastisch inkort. Waar het accent bij het Fonds Film in Vlaanderen zeer sterk (maar niet exclusief) lag op de lange fictiefilm en kortfilm, voorziet het VAF aparte budgetten voor documentaire, animatie en experimentele mediakunst, waardoor deze genres meer bestaansrecht krijgen en een grote groei kennen.

De overige financiële ondersteuning van de sector (voor de niet-creatiedomeinen) blijft bij de Administratie van de Vlaamse Gemeenschap en wordt vanaf 2006 grotendeels ondergebracht bij het in 2004 opgerichte Kunstendecreet, beheerd door het Agentschap Kunsten en Erfgoed (onderdeel van de Administratie van de Vlaamse Gemeenschap). We denken hierbij bv. aan de ondersteuning van filmfestivals, vertonersinitiatieven en filmeducatie. Het Kunstendecreet voorziet publieke ondersteuning van externe initiatieven, het steunpunt (gefinancierd vanuit het Kunstendecreet) ontwikkelt een algemene werking ter ondersteuning (niet financieel) van hetzelfde veld. Een aantal bevoegdheden blijven bij het Departement CJSJ (eveneens onderdeel van de Administratie van de Vlaamse Gemeenschap): o.a. filmkeuring, tussenkomsten in reiskosten van makers en producenten, contacten met ambassades en consulaten, etc. Dit

² Decreet van 13 april 1999 houdende machtiging van de Vlaamse Regering om toe te treden tot en om mee te werken aan de oprichting van de vereniging zonder winstgevend doel Vlaams Audiovisueel Fonds, BS 23.09.1999

Departement krijgt ook de bevoegdheid rond het certifiëren van tax shelter dossiers, nadat op federaal niveau in 2004 een tax sheltermaatregel is ingevoerd voor de filmsector.

In de eerste jaren worden alle middelen van het VAF selectief toegekend (d.w.z. door een beslissing na een selectieprocedure met externe deskundigen). Het mechanisme van de automatische steun (zoals bv. het geval was bij de detaxatie) wordt verlaten op expliciete wens van de minister die de eerste beheersovereenkomst van het VAF mede vorm geeft. Pas in 2011 krijgt het VAF het akkoord om opnieuw het concept van automatische steun in te voeren, zij het op een veel meer gedifferentieerde manier, waarbij niet enkel economisch maar ook artistiek succes wordt beloond met een zogenaamde impulspremie.

Zoals al het geval was bij het Fonds Film in Vlaanderen is de productiesteun die het VAF verleent geen subsidie maar een conditioneel terugbetaalbare lening (weliswaar met een zeer bescheiden return omwille van een terugbetalingspositie in achtergestelde rang).

Op voorstel van de toenmalige minister van Cultuur betreft het VAF in 2008 het Bischoffsheimgebouw, een toenmalige residentie van de Vlaamse Gemeenschap voor buitenlandse studenten en docenten. Het gebouw biedt de ruimte en de infrastructuur om als ontmoetings- en vergaderplek voor de hele sector te worden ingezet. Daarenboven geeft het door zijn mooie architectuur ook de nodige uitstraling aan de Vlaamse Film. Het 'Huis van de Vlaamse Film' is een feit en groeit gradueel uit tot een dak voor vele functies en loketten. De MEDIA Desk Vlaanderen vestigt zich in het gebouw, en ook enkele internationale organisaties kunnen er terecht (Cine Regio, European Documentary Network).

In 2011 wordt door de minister van Media in de schoot van de vzw VAF het Mediafonds opgericht, ter ondersteuning van kwalitatieve tv-reeksen. Vanaf dan is er sprake van het VAF/Filmfonds voor single films (Cultuur) en het VAF/Mediafonds voor reeksen (Media). Deze scheidingslijn zorgt voor helderheid en afbakening. In 2012 krijgt de vzw VAF de opdracht om ook het door de ministers van Media en Onderwijs (nieuw) opgerichte Gamefonds te runnen.

In 2012 wordt door de minister van Economie en de minister van Cultuur het economisch fonds 'Screen Flanders' in het leven geroepen. Dit fonds, gefinancierd vanuit het Hermesfonds, staat onder de bevoegdheid van Agentschap Ondernemen. Het VAF wordt ingeschakeld voor projectanalyse, organisatie van de selectieprocedure en promotie vanwege zijn expertise op het vlak van filmproductie en -promotie. De eindverantwoordelijkheid en het beslissingsrecht liggen, in tegenstelling tot de andere fondsen, bij resp. het Agentschap Ondernemen en de Vlaamse Minister van Economie.

Anno 2014 ondergaat het VAF opnieuw een gedaanteverandering. Op beslissing van de minister van Cultuur, die naar analogie met de letteren een meer geïntegreerd beleid nastreeft voor de filmsector, worden bepaalde bevoegdheden vanuit het Kunstendecreet, het steunpunt BAM en het Departement CJSM naar het VAF overgeheveld. Dit wordt verankerd in een decreetwijziging³ en een nieuwe beheersovereenkomst. Concreet gaat het over volgende bevoegdheden:

- **Vanuit het steunpunt BAM:**

³ Decreet van 25 april 2014 houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 13 april 1999 houdende machtiging van de Vlaamse Regering om toe te treden tot en om mee te werken aan de oprichting van de vereniging zonder winstgevend doel Vlaams Audiovisueel Fonds

De steunpuntwerking rond *single screen* creaties en dito vertoning en educatie: beleidsvoorbereiding, onderzoek, sectorontwikkeling, ...

- **Vanuit het Departement CJSM:**

Contacten met en aanleveren aan ambassades en consulaten van Vlaamse films voor culturele vertoningen in het buitenland, tussenkomsten in reiskosten van makers en producenten, organisatie Belgische Oscarinzendingen, ...

- **Vanuit het Agentschap Kunsten en Erfgoed (Kunstendecreet):**

Alle bevoegdheden rond *single screen*: festivals, vertonersinitiatieven, filmeducatie, filmpublicaties, enz. (overheveling deels in 2014, deels in 2015).

De initieel beoogde kruisbestuiving uit 2002 krijgt hiermee een nieuwe dimensie: door het samenkomen van hoger vermelde bevoegdheden – ook de steunpuntfunctie – kan het VAF zijn rol ten behoeve van sector en beleid verder verdiepen via de combinatie van een receptieve werking en een proactieve rol (eigen initiatieven ten gunste van de sector), geflankeerd door een geïntensifieerde activiteit rond kennisopbouw en dataverzameling. Het VAF herzielt zijn oude opdeling in 3 pijlers (Vorming & Onderzoek, Creatie, Communicatie & Promotie) tot een geactualiseerde structuur in 6 domeinen: (1) Vorming & Educatie, (2) Creatie, (3) Communicatie & Promotie, (4) Kennisopbouw, (5) Verspreiding Filmcultuur en (6) Economische maatregelen.

Met een polyvalent team stelt de vzw VAF zich anno 2014 ten dienste van 4 fondsen, die elk hun eigen finaliteit, wetmatigheden, regelgeving en voogdijminister(s) hebben. Door het samenbrengen van deze loketten onder één dak, wordt er efficiënt en kostenbesparend gewerkt (1 locatie, 1 leidinggevend kader, 1 juridische structuur, 1 onthaal, 1 ICT-infrastructuur, 1 personeelswerking, 1 promotiewerking, enz.).

2. VORMING

2.1. WOORD VOORAF

Onder 'Vorming' rekenen wij hier de vorming van professionele filmmakers. De vorming van het publiek wordt later besproken, onder 'Filmeducatie'.

2.2. REGULIER AUDIOVISUEEL ONDERWIJS

Filmonderwijs is een bevoegdheid van de minister van Onderwijs, niet van de minister van Cultuur. Omdat een overgrote meerderheid van onze filmmakers echter aan één van de vijf Vlaamse filmhogescholen opgeleid werd, kunnen deze scholen niet ontbreken in een landschapstekening van de audiovisuele sector. Elk van deze vijf filmscholen profileert zich op een eigen manier.

2.2.1. *KASK SCHOOL OF ARTS GENT (KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR SCHONE KUNSTEN)/HOGESCHOOL GENT*

Het KASK biedt twee academische audiovisuele opleidingen aan: film en animatiefilm. De opleiding film maakt geen opdeling tussen fictie en documentaire en evenmin tussen het artistieke en het technische. Er is slechts één richting waarin de studenten geconfronteerd worden met alle disciplines van het filmmaken. Ook in de opleiding animatiefilm streeft men ernaar op dezelfde wijze het creatieve en het technische te verzoenen met compromisloze artistieke kwaliteit.

Meer info: <http://www.hogent.be/toekomstige-student/opleidingen/school-of-arts/audiovisuele-kunst/>

2.2.2. *LUCA SCHOOL OF ARTS/CAMPUS NARAFI BRUSSEL*

Narafi biedt een professionele bacheloropleiding 'Film – TV – video' aan. In drie jaar tijd worden de studenten opgeleid tot allrounders. De theorievakken dienen als basis voor de praktijkworkshops en staan in functie van de praktijkopdrachten. Met hun diploma kunnen studenten direct aan de slag of via een schakelprogramma een masteropleiding film aanvatten.

Meer info: <http://www.luca-arts.be/campussen/campus-narafi-brussel>

2.2.3. *LUCA SCHOOL OF ARTS/CAMPUS SINT-LUKAS BRUSSEL*

Sint-Lukas Brussel biedt twee academische audiovisuele opleidingen aan: film en animatiefilm. Studenten worden in vier jaar tijd gevormd tot regisseurs van auteurscinema. De theoretische vakken staan niet louter in functie van de praktijkopdrachten. Vakken als Filmgeschiedenis, Cultuur- en Mediastudies en Filosofie scherpen de kritische geest aan en geven inzicht in de eigen artistieke identiteit.

Meer info: <http://www.luca-arts.be/campussen/campus-sint-lukas-brussel/opleidingen>

Luca heeft een bijzonder partnerschap met de MAD-Faculty.

2.2.4. *MAD-FACULTY/MEDIA ARTS DESIGN FACULTY / KHLIM - PXL*

Om het hoger onderwijs in Limburg te optimaliseren richtten de hogere kunstopleidingen aan de PXL en de KHLim samen met de universiteiten van Hasselt en Leuven één gezamenlijke faculteit

op: de MAD-Faculty. Studenten kunnen kiezen voor de academische opleidingen Animatiefilm of Film-TV.

Meer info: <http://www.mad-fac.be/content/animatiefilm> (animatiefilm) en <http://www.mad-fac.be/?q=content/televisie-film> (TV - Film)

2.2.5. RITS SCHOOL OF ARTS/ERASMUS HOGESCHOOL BRUSSEL

RITS biedt een academische bacheloropleiding aan, een academische masteropleiding en een professionele bacheloropleiding. Afstudeerrichtingen binnen de academische opleidingen zijn: film, documentaire, TV, schrijven, animatiefilm (en radio). Afstudeerrichtingen binnen de professionele opleiding zijn: assistentie audiovisueel, beeld, geluid en montage.

Meer info: <http://www.rits.be/>

2.3. ANDERE CIRCUITS

Occasioneel stromen mensen ook vanuit andere opleidingscircuits door naar het professionele veld – al is dit veeleer de uitzondering dan de regel.

- Het SYNTRA-netwerk bestaat uit vijf opleidingscentra met in totaal 24 SYNTRA-campussen. SYNTRA biedt o.m. opleidingen aan in montage, camera en scenarioschrijven. Meer info: <http://www.syntra.be/>
- Een aantal afdelingen van het Deeltijds Kunstonderwijs (DKO) bieden opleidingen in audiovisuele kunst aan. Meer info: <http://www.ond.vlaanderen.be/dko/beeld/default.htm>
- Een aantal organisaties bieden scenario-opleidingen aan. We vermelden de Vlaamse Script Academie (www.vsa-fsa.org) en Wisper (www.wisper.be) als meest populaire initiatieven.

2.4. VOORTGEZETTE VORMING VAN PROFESSIONELE FILMMAKERS

Om hun plek in de sector te veroveren en veilig te stellen moeten professionele filmmakers zich steeds blijven bijscholen. Een aantal organisaties spelen hier een belangrijke rol.

2.4.1. HET VAF

Het VAF zet sinds zijn oprichting in op de continue bijscholing van de Vlaamse filmmakers (scenaristen, regisseurs, producenten, audiovisuele kunstenaars, vertoners en distributeurs). Hiertoe beschikt het VAF over een jaarlijks budget van € 610.000. Het VAF besteedt enerzijds aandacht aan pas afgestudeerde filmmakers door hen zo goed mogelijk te begeleiden bij de transit van het audiovisueel onderwijs naar het beroepsleven. Anderzijds kunnen filmmakers met meer ervaring zich dankzij de vormingsmaatregelen van het VAF steeds verder professionaliseren en internationaliseren. Het VAF richt ateliers in – waar een cruciale rol is weggelegd voor professionele coaches –, reikt studie- en werkbeurzen uit, gaat partnerschappen aan met internationale opleidingsprogramma's, organiseert infosessies en workshops, e.d.m. Meer info: <http://www.vaf.be/vorming/overzicht-vormingsmaatregelen/>

Ook binnen het domein 'Creatie' is er aandacht voor bijscholing. Zo kan het VAF facultatieve of verplichte coaching aanbieden aan makers die projectsteun ontvangen, maar op bepaalde vlakken baat hebben bij verdere opleiding of begeleiding.

2.4.2. MEDIACADEMIE VOOR DE AUDIOVISUELE SECTOR

De Mediacademie voor de audiovisuele sector werd eind 2013 opgericht en wordt beheerd door Mediarte. De middelen (€ 750.000) werden toegekend door de minister van Media. Doelstelling is een talentmanagementbeleid uit te werken voor de audiovisuele sector. Hiertoe rekent Mediarte werkgevers en werknemers die ressorteren onder PC 227 (= audiovisuele sector m.u.v. film) of die actief zijn binnen de NACE-codes 59.112, 59.113, 59.114, 59.120, 59.130, 60.200. Kort door de bocht: filmprofessionals behoren niet tot de doelgroep, TV-makers wel. De Mediacademie schuift volgende types opleidingen formeel naar voor: mens- en managementvaardigheden, opleidingen om de transitie naar een nieuwe of aangepaste functie te begeleiden, technische vaardigheden en train-the-trainer programma's.

2.4.3. DE BEROEPSORGANISATIES

De beroepsorganisaties richten al dan niet op regelmatige basis beroepsspecifieke infosessies in. Voor de organisatie van ambitieuzere initiatieven vragen zij indien nodig financiële steun aan het VAF. Meer info via de websites van de beroepsverenigingen: www.scenaristengilde.be, www.unievanregisseurs.be, www.flandersdoc.be, www.vfpb.be, www.votpb.be

2.4.4. FILMFESTIVALS

De meeste Vlaamse filmfestivals voorzien een opleidingsprogramma voor filmprofessionals in het kader van het festival en de programmatie. Voor de organisatie van ambitieuzere initiatieven vragen zij indien nodig steun aan het VAF. Meer info via de websites van de filmfestivals: www.filmfestival.be, www.filmfestivaloostende.be, www.ikl.be, www.docville.be, www.anima.be, e.a.

2.4.5. EUROPESE OPLEIDINGEN

Het concurrentievermogen van de Europese audiovisuele industrie versterken is een kerndoelstelling van het MEDIA Programma van de Europese Unie / Creative Europe. Continue opleiding van professionals is daarbij van essentieel belang. Daarom wijdt het MEDIA Programma sinds zijn ontstaan in 1990 een aanzienlijk bedrag aan de cofinanciering van opleidingsinitiatieven, ontwikkeld door en voor professionals. Meer dan 1.500 Europese professionele filmmakers nemen elk jaar deel aan deze opleidingen. De opleidingen variëren qua inhoud, formaat, lengte en doelgroep, maar delen allemaal de volgende kenmerken:

- ze zijn Europees / internationaal in hun onderwerpen, tutors en deelnemers;
- ze zijn praktisch en relevant voor de huidige en toekomstige behoeften van de industrie;
- ze bieden toegang tot high-level professionals die niet altijd toegankelijk zijn in een andere context;
- ze zijn de bouwstenen van pan-Europese netwerken.

Meer info: <http://www.mediadesk-vlaanderen.eu/opleidingen>

Verder is er een overtuigend aanbod aan internationale opleidingen buiten het MEDIA-circuit, via internationale filmfestivals, filminstituten, e.d.m.

Het VAF reikt jaarlijks 60 à 70 studiebeurzen uit aan Vlaamse professionals die deelnemen aan of geselecteerd worden voor deze Europese opleidingen.

3. CREATIE

3.1. WOORD VOORAF

Dit hoofdstuk beschrijft de verschillende spelers die bij het maakproces van een film betrokken zijn. Zowel de creatieve, organisatorische, financiële, technische als uitvoerende krachten die de totstandkoming van een film mogelijk maken, worden in wat volgt kort geschetst en gesitueerd.

3.2. PERSONEN EN BEDRIJVEN

3.2.1. *DE BASISDRIEHOEK SCENARIST-REGISSEUR-PRODUCENT*

Bij het maken van films zijn doorgaans veel personen en bedrijven betrokken. Afhankelijk van het genre en het opzet zijn er dat meer of minder, en kunnen de expertises variëren. Bv. de productie van een animatiefilm vergt deels andere profielen dan een live action film of een documentaire. De filmploeg van een lange live action film is doorgaans groter dan bij een kortfilm of een documentaire, enz.

De film staat of valt met het talent en de inspanningen van velen. De basisdriehoek voor alle films wordt gevormd door de scenarist, de regisseur en de producent. Soms vervult één persoon meerdere functies, vaak gaat het echter om verschillende personen die elk hun expertise aandragen. Zij vormen het hart van het project en zijn in die hoedanigheid dan ook de rechtstreekse gesprekpartners en begunstigden van het VAF.

In het beste geval is de film het resultaat van een intense en vruchtbare wisselwerking tussen deze 3 partijen. Ondervermelde jobomschrijving is dan ook puur schematisch en impliceert geen exclusiviteit van bepaalde functies. Iedereen denkt en discussieert mee over het geheel.

3.2.1.1. **Scenarist**

De scenarist is diegene die het project (mee)'bedenkt' en uitschrijft: het onderwerp, het genre, het verhaal, de personages, de dialogen, ... De regisseur en producent zijn in dit stadium vaak al actief betrokken maar niet altijd. Soms zijn de scenarist en de regisseur éénzelfde persoon. Het specifieke beroep van scenarist is vooral courant in het fictiegenre.

Tussen begin 2009 en eind 2013 ondersteunde het VAF/Filmfonds via steun aan projecten 518 personen in hun hoedanigheid van scenarist, alle filmgenres inbegrepen. Hier zijn zowel personen bij die sporadisch actief zijn, als personen wiens beroepsactiviteit als scenarist een zekere of grote continuïteit kent.

3.2.1.2. **Regisseur**

De regisseur staat in voor de vertaling van het scenario naar film (beeld en geluid). Hij bepaalt de 'look' van de film, de muziekkeuze, de keuze van de acteurs en locaties, de montage, enz. Hij is de artistiek eindverantwoordelijke, weliswaar in samenspraak met de producent.

Tussen begin 2009 en eind 2013 ondersteunde het VAF/Filmfonds via steun aan projecten 429 personen in hun hoedanigheid van regisseur, alle filmgenres inbegrepen. Hier zijn eveneens zowel personen bij die sporadisch actief zijn, als personen wiens beroepsactiviteit als regisseur een zekere of grote continuïteit kent.

3.2.1.3. **Producent**

De producent (meestal betreft het hier een productiestructuur, d.w.z. een vennootschap) is 'de ondernemer' achter het hele totstandkomingsproces van de film. Hij staat in voor de globale strategie van de film, de financiering, het aantrekken van coproducenten en andere partners, de organisatie van de preproductie, draaiperiode en postproductie, de release, de promotie, exploitatie enz. Hij sluit contracten af met alle betrokken partijen en staat in voor hun vergoeding.

Doorheen het productieproces laat de producent zich bijstaan door een productie leider die een leidinggevende en coördinerende rol heeft over de ploeg. De productie leider heeft ook de expertise om de film tot in de details te budgetteren.

Om de film naar buiten te brengen doet hij een beroep op distributeurs en sales agents, die de film naar de 'groothandel' brengen (filmexploitanten, tv-zenders, VoD-platformen enz.). Hierin wordt hij – vooral voor buitenlandse exploitatie - bijgestaan door Flanders Image (onderdeel van het VAF) die via gerichte promotionele aanwezigheid, netwerking en acties de film in de vitrine zet en zo onder de aandacht brengt van curatoren, programmatoren, aankopers, sales agents, distributeurs, enz.

Tussen begin 2009 en eind 2013 ondersteunde het VAF/Filmfonds via steun aan projecten 179 verschillende productiestructuren, alle filmgenres inbegrepen. Hier zijn grote structuren bij (soms internationaal ingebed) die in meerdere genres actief zijn, maar ook kleine KMO's die slechts enkele personen tewerkstellen, en tenslotte zeer kleine entiteiten (1 of 2 personen), die al dan niet frequent produceren.

3.2.2. ANDERE ARTISTIEKE SLEUTELFIGUREN

Afhankelijk van het genre zijn nog andere personen cruciaal voor de kwaliteit van het 'eindproduct'. Zij werken onder rechtstreekse leiding van de regisseur. Bij fictie zijn dat zonder twijfel de acteurs (via casting), bij animatie de art director en de production designer, bij documentaire bv. de researcher.

Voor alle films is de rol van de monteur doorslaggevend. Hij herschrijft de film als het ware in de montagekamer. In samenspraak met de regisseur geeft hij de film zijn finale tempo, structuur en vorm door uit het voor handen zijnde beeldmateriaal de meest geschikte stukken te halen en deze te knippen, plakken, ordenen, enz. Het is een minutieus werk van lange adem.

Even belangrijk is de DoP (director of photography): hij is eindverantwoordelijk voor het camerawerk en heel bepalend voor de visuele stijl van de film. Ook hij wordt rechtstreeks aangestuurd door de regisseur. Hetzelfde geldt voor de klankingenieur.

De art director bepaalt het uitzicht van de decors en de settings, de chef costumier bepaalt de look van de personages, de location hunter zoekt de meest geschikte plaatsen om te draaien, enz.

3.2.3. ANDERE FUNCTIES

Al deze sleutelfiguren worden op hun beurt bijgestaan door anderen, die elk hun taak hebben in het geheel: productiepersoneel, opnameleiders, technici, assistenten, decorbouwers, cateraars, enz. Voor animatie: animatoren, storyboarders, inkleurders en veel meer.

De afwerking van de film ligt in handen van postproductiebedrijven die een beroep doen op gespecialiseerd personeel op het vlak van beeld- en geluidsafwerking, special effects, labowerk,

enz. Het betreft hier een voor het publiek wat onzichtbare sector, die echter qua werkgelegenheid een belangrijke economische impact heeft. Dankzij stimuli als de tax shelter en Screen Flanders wordt dit segment van de sector ook ingezet voor internationale coproducties die vanuit het buitenland naar Vlaanderen komen.

3.3. SOORTEN GESUBSIDIEERDE CREATIES DOOR HET VAF/FILMFONDS

De films die van overheidswege worden ondersteund worden grosso modo ingedeeld in 4 categorieën (onderstaande definities komen uit de beheersovereenkomst van het VAF/Filmfonds):

3.3.1. FICTIE

Een audiovisuele, voornamelijk live action creatie met hoofdzakelijk denkbeeldige personages en gebeurtenissen. Deze films zijn meestal narratief van opzet. Het meest in het oog springend is de langspeelfilm, maar er worden ook heel wat kortfilms gerealiseerd. Afzetmarkt zijn bioscopen, filmzalen, tv-zenders, DVD-producenten, VoD-platformen (incl. internet) enz.

3.3.2. ANIMATIE

Een audiovisuele creatie die in haar productieproces hoofdzakelijk gebruik maakt van enkelbeeldtechnieken, gaande van de verfilming van poppen, voorwerpen en/of tekeningen tot meer digitale, computergeanimeerde technieken. Animatiefilm kan zowel 2D als 3D zijn, zowel manueel als rechtstreeks op computer. Er zijn vele combinatievormen. De technieken variëren enorm, bv. stopmotion, tekenfilm, cut out animatie, kleianimatie, motion capture, ... Al deze technieken zijn zeer bepalend voor de visuele 'look' van de film. Afzetmarkt zijn bioscopen, filmzalen, tv-zenders, DVD-producenten, VoD-platformen (incl. internet) enz.

3.3.3. DOCUMENTAIRE

Een non-fictie film, die een behandeling of interpretatie weergeeft van de realiteit, vanuit de persoonlijke betrokkenheid van de maker, met een intrinsiek lange termijnwaarde. Grootste afnemer van documentaires blijven de televisiezenders, maar ook de andere hoger vermelde exploitatiemediën zijn mogelijk.

3.3.4. FILMLAB

Dit is geen genre op zich maar betreft 'single' audiovisuele creaties van filmische aard die zich onderscheiden door hun innovatief en/of atypisch karakter. In deze categorie zitten experimentele films, videokunst, film die aanleunen bij andere kunst disciplines, enz. Vaak worden deze films in het circuit van de beeldende kunsten vertoond (musea, biënnales, galerijen, gespecialiseerde festivals, enz.). Het betreft vaak niche publieken maar wel op internationale schaal.

Algemene noot bij deze opsomming van categorieën en hun 'afzetgebied':

Voor de uitstraling van al deze films, ongeacht hun genre, zijn de selectie en presentatie op toonaangevende festivals in binnen- en buitenland zeer belangrijk. De reden hiervoor is dat deze festivals selecteren op kwaliteit en/of potentieel om te worden opgemerkt. Op die manier doen de festivals eigenlijk indirect aan een vorm van preselectie en brengen ze de films met het meeste potentieel internationaal onder de aandacht van kopers en het publiek. De festivals zijn in zekere zin de delicatessenzaak van de vertoners. Internationale uitstraling en prestige zijn één doel, maar het doen opmerken van Vlaamse films bij hen die een film op hun beurt naar een buitenlands

publiek kunnen brengen, is even belangrijk. Dit maakt de rol van Flanders Image zo cruciaal. We stellen bovendien vast dat ook films die heel sterk gericht zijn op de lokale markt, soms ook een internationaal publiek kunnen verleiden.

3.4. FINANCIERING VAN CREATIE

Budgetten voor Vlaamse langspeelfilms variëren gewoonlijk van ca. 1.25 mio € tot 2.5 mio €.

Lagere budgetten dan 1.25 mio € zijn mogelijk, maar houden ernstige productionele beperkingen in. Hogere budgetten dan 2.5 mio € zijn mogelijk indien belangrijke internationale financiering kan worden opgehaald.

Het VAF geeft gemiddeld 600.000 € steun aan een majoritair Vlaamse langspeelfilm (het steunbedrag is normaal gezien onafhankelijk van de hoogte van het filmbudget).

Elke film is een prototype en iedere financiering is anders. Hieronder volgen de financieringsbronnen waar de producenten, afhankelijk van het project dat voorligt, al dan niet beroep op kunnen doen.

3.4.1. PUBLIEKE FONDSEN

3.4.1.1. Fondsen binnenland

De Belgische audiovisuele sector kan een beroep doen op zowel de culturele filmfondsen van de 2 gemeenschappen als op de economische fondsen van de 3 gewesten. Voor zover er aan de voorwaarden voldaan wordt, kunnen de verschillende steunmaatregelen gecombineerd worden.

a) Culturele fondsen

Vlaams Audiovisueel Fonds

Het VAF/Filmfonds ondersteunt audiovisuele producties in Vlaanderen, evenals internationale coproducties met Vlaanderen. Het Filmfonds ontvangt een jaarlijkse toelage van de Vlaamse regering. In 2013 was dat € 15 miljoen. Een minimum van 80% van het jaarlijkse budget gaat naar creatie. Filmmakers kunnen een dossier indienen voor fictie-, documentaire-, animatie en zogenaamde Filmlab- (experimentele) projecten. Er zijn drie types van steun: scenario-, ontwikkelings-, en productiesteun.

Budget 2013 voor creatie: € 12.140.000

Centre du Cinéma et de l'audiovisuel

Le Centre du cinéma et de l'audiovisuel ondersteunt en promoot audiovisuele werken aan Waalse kant. CCA wordt hoofdzakelijk gefinancierd door la Fédération Wallonie-Bruxelles aangevuld door de bijdrage van Waalse télédistributeurs.

Budget 2013 voor creatie: € 10.600.000

b) Economische fondsen

Gewestelijke steun

Vlaanderen, Brussel en Wallonië voorzien steun voor audiovisuele producties die (een deel van) hun budget in hun Gewest spenderen. Aan zowel binnenlandse producenten als buitenlandse producenten die een beroep doen op een Belgische coproducent.

- *Screen Flanders*

- Jaarlijkse budget vanuit het Hermesfonds van € 5.000.000

- Tot 400.000 euro terugbetaalbare voorschotten.
- Voor de dossierbehandeling en de communicatie en promotie van de maatregel doet het Agentschap een beroep op het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF).
- *Wallimage*
 - Jaarlijks budget van het Waals Gewest van € 3.500.000
 - Maximum € 400.000 (lening + equity)
- *Bruxellimage* Jaarlijks budget ter waarde van € 2.000.000 voor 50% gefinancierd door het Waals Gewest en voor 50% door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
 - Maximum € 200.000 (lening + equity).

Producenten moeten kunnen aantonen dat de tussenkomst die zij verkrijgen in coproductie en/of lening volledig zal uitgegeven worden in de twee Gewesten (50/50).

Tax Shelter

In het kader van de Belgische Tax Shelter kan een vennootschap die in de productie van audiovisuele werken investeert, een vrijstelling krijgen van haar belastbare gereserveerde winst tot 150% van de sommen die voor de productie zijn betaald.

Geldende voorwaarden:

- maximum 50% van de belastbare gereserveerde winst
- een maximum van 750.000 euro per boekjaar
- de taxshelterinvestering kan niet hoger zijn dan 50% van het totale productiebudget

3.4.1.2. Fondsen buitenland

a) Internationale coproductie

Bij grotere filmprojecten zijn vaak meerdere coproductanten uit verschillende landen betrokken. Dit houdt in de eerste plaats verband met de financiering van de films, die vaak slechts kan gerealiseerd worden door spreiding over verschillende territoria en fondsen. Daarnaast kunnen ook artistieke redenen (het verhaal, de locaties, ...) de betrokkenheid van verschillende partners en regio's opportuun maken.

b) Nationale en regionale fondsen

Zowat alle landen hebben een nationaal filmfonds dat steun verleent voor creatie en promotie van audiovisuele werken en/of voor ondersteuning van de sector en ook de regio's bieden een scala van steunregelingen en diensten aan de filmsector die gericht zijn op de ondersteuning van de filmcultuur en het opbouwen van regionale infrastructuur.

Cine-Regio, het netwerk van regionale filmfondsen in Europa telt vandaag 43 regionale filmfondsen uit 12 EU-lidstaten, aangevuld met Noorwegen en Zwitserland.

c) Lokale fondsen

Een aantal steden (Antwerpen, Gent,...) heeft een citymarketingfonds of een filmcel waaruit, weliswaar voor relatief kleine bedragen, kan geput worden in ruil voor besteding van een deel van het budget in en/of promotie van de stad in kwestie.

d) Economische fondsen

Een groeiend aantal landen biedt, met het oog op de ontwikkeling van de filmindustrie en de stimulering van de werkgelegenheid in de filmsector, economische stimuli aan in de vorm van een cash rebate of een tax shelter.

3.4.1.3. Europese steunmechanismen

a) Eurimages

Eurimages is het coproductiefonds van de Raad van Europa. Bij Eurimages heeft België één stem: het VAF en le Centre du Cinéma et de l'Audiovisuel (Franse Gemeenschap) treden er gezamenlijk op. Eurimages verleent productiebijdragen aan lange fictiefilms, documentaires en animatiefilms die gecoproduceerd zijn door minimum 2 onafhankelijke producenten afkomstig uit landen die lid zijn van Eurimages.

Het budget van € 25.000.000 per jaar gaat grotendeels naar coproductie, daarnaast voorziet Eurimages ook subsidies voor distributie en aan bioscopen.

b) Creative Europe (vroeger MEDIA programma)

Het Creatief Europa-programma (2014-2020) is het Europese subsidieprogramma voor de culturele en creatieve sector. Het volgt de afgelopen programma's MEDIA, MEDIA Mundus en Cultuur (2007-2013) op in één overkoepelend programma. Creatief Europa omvat een subprogramma Cultuur voor ondersteuning van Europese samenwerking voor de culturele en de creatieve sectoren en een subprogramma MEDIA voor de audiovisuele sector. Een nieuw, cross-sectoraal programmaonderdeel voorziet daarnaast middelen voor beleidssamenwerking en multidisciplinaire activiteiten, alsook voor een financiële garantiefaciliteit vanaf 2016.

Voor de periode 2014-2020 beschikt Creatief Europa over een totaal budget van 1,46 miljard euro, waarvan 31% bestemd is voor Cultuur, 56% voor MEDIA en 13% voor het crossectorale luik.

3.4.2. ANDERE FINANCIERINGSBRONNEN

3.4.2.1. Participaties

De bijdrage van de producent in een filmproductie varieert van cash investeringen tot en met de valorisatie van de eigen diensten (uitgestelde producersfee, uitgestelde algemene kosten), en is vaak een combinatie van beide.

Om de financiering rond te krijgen is het ook gebruikelijk om de participaties van cast & crew in te brengen.

3.4.2.2. Uitzendplatformen

a) Zenders

De bijdrages van de zenders die free tv aanbieden (VRT, Medialaan,...) dekken vaak zowel een coproductie investering als de uitzendlicentie. In bepaalde gevallen dragen ook buitenlandse zenders bij (VPRO, Arte...).

b) Dienstenverdelers

Naast of bovenop de afspraken met free tv kan er nog een uitzendlicentie onderhandeld worden voor pay tv (Belgacom, Telenet...).

Een recent bijkomend financieringselement zijn de (soms vrij aanzienlijke) MG's van VOD en/of sVOD (subscribed Video on Demand).

3.4.2.3. Distributeurs en sales agents

Om zich van een bepaalde film te verzekeren kan zowel de distributeur als de sales agent overgaan tot het betalen van een MG (Minimum Guarantee), een minimumbedrag aan opbrengsten waarvoor hij zich garant stelt en dat hij de producent uitbetaalt bij ondertekening van de overeenkomst. In geval de sales agent al betrokken is in de ontwikkelingsfase, kan deze ook overgaan tot presales, de voorverkoop van rechten in bepaalde territoria. In beide gevallen kunnen deze opbrengsten dienen voor de verdere financiering van de film. In het geval van presales deelt de sales agent achteraf ook mee in de opbrengsten.

Voor een film van een debuterende regisseur met een voornamelijk lokaal gekende cast zijn zowel een minimum garantie als presales vandaag meestal te hoog gegrepen.

3.4.2.4. En verder...

Om het budget sluitend te krijgen worden ook vaak niet specifiek film gerelateerde financieringsbronnen ingezet:

Thematische fondsen (Koning Boudewijnstichting, NGO's,...), sponsors (banken, grote bedrijven...), product placement, crowdfunding (persoonlijke bijdrages)...

4. VERSPREIDING: PROMOTIE, DISTRIBUTIE, VERTONING

4.1. PROMOTIE

Flanders Image is de communicatie- en promotieafdeling van het Vlaams Audiovisueel Fonds.

Naar het binnenland bestaat de opdracht uit het informeren van de audiovisuele creatiesector en de media. De instrumenten die hiervoor worden gebruikt zijn de vaf.be website en sociale media, digitale mailings en persberichten. Ook de productie van de jaarverslagen gebeurt binnen deze afdeling.

Promotie gebeurt voornamelijk naar het buitenland, meer bepaald naar (festival)curatoren, sales agents en aankopers zoals filmdistributeurs. Hier zijn het vooral de audiovisuele creaties en het talent die centraal staan. De bedoeling is om de zichtbaarheid ervan te optimaliseren.

Naast het voor screenings naar Brussel uitnodigen van curatoren van festivals zoals deze van Abu Dhabi, Berlijn, Busan, Fipa Biarritz, Hamburg, Locarno, Nyon, Palm Springs, Rotterdam, Toronto, Venice Days, etc., zijn er ook tal van ontmoetingen op de beursstanden van Flanders Image in Berlijn, Cannes en de twee Mip rechtenmarkten. Daarnaast is er ook een aanwezigheid op een reeks van andere belangrijke festivals waar Vlaamse audiovisuele creaties worden getoond.

Ook tussen deze beurzen en festivals wordt er contact gehouden. Naast persoonlijk contact beschikt Flanders Image over een instrumentarium dat bestaat uit een website met o.a. een volledig overzicht van alle sinds 1964 in Vlaanderen ondersteunde audiovisuele creaties. Daarnaast is er een promotioneel VoD platform (screener.be) dat het mogelijk maakt voor o.a. curatoren en aankopers om de creaties waarin ze interesse hebben onmiddellijk online te bekijken. Verder zijn er elektronische nieuwsbrieven, sociale media, en een aantal print publicaties zoals het 'flanders i' magazine, de thematische overzichtsflyers met recente creaties, filmflyers, en de occasionele brochure die rond een speciale selectie wordt geproduceerd.

Verder kunnen filmmakers en producenten ook bij Flanders Image terecht voor advies inzake festival- en marketingstrategie.

Aan Vlaamse zijde staat Flanders Image tenslotte ook in voor de coördinatie van de aanstelling van de Belgische Oscarinzending, en beheert het de budgetten voor tussenkomst in reiskosten, promotiesteun voor uitzonderlijke omstandigheden en buitenlandse distributiesteun.

4.2. DISTRIBUTIE

4.2.1. SALES AGENTS

Sales agents zijn meestal bedrijven, in enkele gevallen individuen, die producenten in het buitenland vertegenwoordigen bij de internationale verkoop van hun audiovisuele creaties. Sales agents kunnen zowel wereldwijd opereren, of zich beperken tot de verkoop in bepaalde regio's. Naast algemene, bestaan er ook agents gespecialiseerd in bv. documentaires of animatie. Zij zijn aanwezig op de belangrijkste beurzen en festivals waar zij potentiële klanten (distributeurs en aankopers) ontmoeten en veelal ook marktscreenings van de nieuwe films in hun catalogus organiseren.

Om zich een bepaalde film te verzekeren kan een sales agent overgaan tot het betalen van een minimum garantie, een minimumbedrag aan opbrengsten waar hij zich garant voor stelt en dat hij de producent uitbetaalt bij ondertekening van de overeenkomst.

Door de crisis in de markt beperkt zich dit vandaag vooral tot de grotere producties waar internationaal gekende namen aan zijn gekoppeld. Bepaalde kapitaalkrachtigere sales agents stellen zich vandaag liever op als financiers van een film om zodoende ook achteraf in de opbrengsten te kunnen delen. In dit laatste geval is de sales agent al betrokken in de ontwikkelingsfase en zal deze soms ook overgaan tot presales, de voorverkoop van rechten in bepaalde territoria, waarbij deze opbrengsten voor de verdere financiering van de film kunnen dienen. Ook presales werken meestal alleen nog bij grotere producties waaraan verschillende 'bankable' namen zijn verbonden (regisseur, acteurs, ...).

Voor een film van een debuterende regisseur met een voornamelijk lokaal gekende cast zijn zowel een minimum garantie als presales vandaag meestal te hoog gegrepen. De kans is dus groot dat voor dit soort films er alleen een sales agent wordt gevonden nadat deze al voor een festival is geselecteerd of zich uitzonderlijk bewezen heeft op de lokale markt. Genrefilms, en dan voornamelijk horrorfilms, kunnen hierbij een uitzondering op de regel vormen.

Voor zijn tussenkomst bij de verkoop zal de sales agent een bepaald percentage van het onderhandelde bedrag als zijn sales fee aanrekenen. Dit percentage varieert meestal tussen 15% en 30%. Bij de lagere percentages worden meestal ook nog apart kosten in rekening gebracht waardoor het voor een producent met een slecht onderhandeld contract soms lang kan duren alvorens deze daadwerkelijk ook inkomsten uit de internationale verkoop begint te genereren. De hogere percentages kunnen soms all-in zijn, waardoor bij verkoop de producent sneller ook in de opbrengsten zal delen.

Door de terugval in de internationale verkoop van rechten zijn de sales agents zich ook meer en meer gaan richten op het aan de kleinere festivals aanrekenen van festivalfees. Ze beschouwen deze festivals namelijk als een alternatief distributienetwerk voor films, waardoor deze gemiddeld 500 à 1000 euro (+ verzending) moeten betalen om een film twee- tot driemaal te mogen vertonen. Initieel werden deze fees gezien als een deelname in de kosten van de sales agent. Sinds enkele jaren worden de fees in de meeste gevallen 50-50 gedeeld met de producent. In vele gevallen betreft het dan netto fees, waar eerst bepaalde kosten (handling, verzending) van zijn afgetrokken.

Sales agents die de voorbije jaren Vlaamse audiovisuele creaties in hun catalogus hebben opgenomen zijn o.a. BE For Film (België - De behandeling), Celluloid Dreams (Frankrijk - Rundskop, Monkey Sandwich), Doc & Film (Frankrijk - My Queen Karo), Films Boutique (Duitsland - Halfweg, Hasta la vista), Films Distribution (Frankrijk - Ben X, Tot altijd), Global Screen (vh. Bavaria - Aanrijding in Moscou), Lumière (België - Offline), Match Factory (Duitsland - The Broken Circle Breakdown), Media Luna New Sales (Duitsland - Flying Home, Marina, Het vonnis), MK2 (Frankrijk - De helaasheid der dingen), New Europe (Tsjechië - I'm The Same, I'm An Other, Violet), Reel Suspects (Frankrijk - Mixed Kebab), UDI (Frankrijk - Lost Persons Area), Wide (Frankrijk - Ex Drummer, N, The Madness Of Reason), The Works (UK - Dossier K., Loft, De zaak Alzheimer).

Er is een sterke concentratie van sales agents in Frankrijk, waar deze kunnen rekenen op ondersteuning van Unifrance. Andere vormen van ondersteuning zijn Film Sales Support van

Media/Creative Europe (verdeeld via European Film Promotion) waarbij in Europa gevestigde sales agents een tussenkomst kunnen aanvragen voor de promotie van Europese films op bepaalde filmmarkten en festivals buiten Europa.

4.2.2. *DISTRIBUTEURS*

Voor het filmpubliek is de realiteit van de waardeketen waarbinnen films tot stand komen niet meteen een grote bezorgdheid of interesse. Zolang de films maar in de zaal belanden.

Binnen het mechanisme dat bepaalt welke films bij ons in de zaal worden vertoond, speelt de lokale en bovenlokale distributie een belangrijke rol. Vier Amerikaanse wereldwijd vertakte distributiehuisen verdelen het gros van de commerciële Amerikaanse films waarmee de bioscoopsector de grootste inkomsten boekt: 20th Century Fox, Universal Pictures International, Sony Pictures Releasing en The Walt Disney Studios Motion Pictures.

Daarnaast opereren in België een dertigtal grotere en kleine distributeurs (distributie is doorgaans nationaal georganiseerd). Analoog met de bioscooprealiteit zijn sommige van hen gespecialiseerd in arthouse films, andere in de publieksfilm. Sommige opereren op Benelux niveau, andere enkel binnen de Belgische landsgrenzen.

Kinopolis Film Distribution is onderdeel van de Kinopolis groep en is een van de grotere nationale distributeurs. Cinéart, Lumière, ABC, A-film en Lumière zijn enkele van de belangrijkste arthouse-distributeurs.

Naar analogie met de vertoningswereld zijn er ook een aantal distributeurs die binnen een gesubsidieerde context werken: Jekino, Bevrijdingsfilms, Decentralisatie, Dalton Films en Folioscope zijn actief in niches (jeugdfilm, sociale film, klassieke films, documentaire, korte film, animatiefilm) die commercieel minder evident zijn.

4.3. VERTONING

Het vertonen van film is van bij het ontstaan van het medium een verhaal van permanente transformatie geweest. Die voortdurende evolutie heeft alles te maken met de ontwikkeling van nieuwe technologieën die automatisch een impact hadden op de manier waarop mensen naar film keken. Een belangrijk moment was bijvoorbeeld de opkomst van de televisie kort na de Tweede Wereldoorlog die een grote impact had op de culturele en maatschappelijke positie van de bioscoop. Gaandeweg ontwikkelde de televisie zich ook tot een belangrijke vertoner van de bioscoopfilm.

Vijftig jaar later vond er een even ingrijpende digitale revolutie plaats die samenviel met ingrijpende wijzigingen in de telecommunicatie. Beide samen leidden ertoe dat het aandeel van de individuele kijkbeleving toenam.

Het bioscooplandschap is de jongste dertig jaar fundamenteel veranderd. Verschillende factoren speelden hierin een belangrijke rol:

- De doorbraak van de multiplexen eind jaren tachtig: grote entertainmentmalls, gericht op een jong uitgaand publiek, die erin slaagden de neerwaartse spiraal in het bioscoopbezoek om te buigen.
- Het verdwijnen van de klassieke filmclubs (destijds gelinkt aan het 16mm filmclubformaat) en de marginalisering van de zogenaamde arthouse zalen,

gespecialiseerd in filmcultuur. De klassieke arthouses waren kleine commerciële initiatieven, er ontstaan nu ook gesubsidieerde arthouses, die niet langer voor hun overleven afhankelijk zijn van de inkomsten van de vertoningen.

- Het dvdmedium dat vanaf de jaren negentig een grote impact uitoefende op het kijkgedrag van de film liefhebber die voortaan een behoorlijke technische kwaliteit kreeg aangeboden en tegelijk een ruim aanbod aan titels.
- Film werd een digitaal medium, waardoor het zoals andere datafiles, ook via kabel en satelliet, kan worden getransporteerd. Ook tot bij de individuele gebruikers, die nu films on demand kan bekijken. Video on demand (VoD) functioneert op verschillende platforms.
- Het internet dat ook film aanbiedt en niet altijd binnen een legale context. Er wordt op grote schaal illegaal gedownload en gepirateerd.
- Beide ontwikkelingen hebben er ook voor gezorgd dat zowel de verkoop als de verhuur van de dvd sterk achteruit ging. Videotheken gespecialiseerd in de verhuur van DVD's zijn op korte tijd uit het landschap verdwenen. Openbare bibliotheken nemen hun functie over.
- Ook de filmprojectie heeft de jongste jaren een belangrijke technologische switch gemaakt. Filmprojectie maakt geen gebruik meer van (de fotochemische) filmpellicule, maar van digitale technologie. Sinds kort projecteren bioscopen filmfiles in plaats van filmrollen, wat een nieuwe workflow introduceert in de bioscoopsector. Aanvankelijk werd gevreesd dat kleine spelers de dure overschakeling financieel niet zouden halen. Mede door aanzienlijke overheidssteun wordt dit scenario evenwel vermeden. De digitale revolutie in de bioscoop brengt mee dat de distributiekost drastisch naar beneden gaat en dat een nieuwe, meer flexibele manier van programmeren mogelijk wordt.

Na een korte presentatie van de klassieke vertoningsvormen in de filmzaal, schetsen we een beknopt overzicht van de meer recente vormen van digitale distributie.

4.3.1. DE BIOSCOOP

Hoewel de klassieke vertoningssector vandaag minder marktaandeel bezet dan 50 jaar geleden, toch wordt de bioscoopervaring nog steeds naar voren geschoven als de meest optimale en in die zin ook onvervangbare belevingsplek voor film. Dit zowel door de industrie als door het publiek, zowel voor de entertainmentfilm als voor de beleving van filmcultuur. Elementen die daarin een rol spelen zijn de sociale dynamiek van het proces (het samen kijken), de beeld- en geluidskwaliteit van de zaalvertoning, de uitsluitend aan film gewijde plek die een geconcentreerde ervaring stimuleert, het evenementiële aspect van de bioscoopervaring (het 'avondje uit'), film kijken als onderdeel van een actieve belevingscultuur.

In de BAM-publicatie Voorbij de vertoning van Ann Overbergh wordt een onderscheid gemaakt tussen vier verschillende types vertoningen, al naar gelang het economische model waarbinnen ze functioneren: de bioscoopketens, de onafhankelijke profitvertoners, de arthouses en tenslotte de cultuurcentra. Voor een beknopt overzicht van het vertonerslandschap is deze studie uit 2011, mits de nodige actualisering, nog steeds een valabel instrument.

4.3.1.1. De bioscoopketens

Het gros van de jaarlijkse bezoekerscijfers wordt bepaald door een handvol grote spelers, die al dan niet onderdeel zijn van grotere structuren en die elk uit meerdere vestigingen bestaan. Elk

van die vestigingen heeft doorgaans een relatief groot aantal ruime filmzalen. De zalen zijn uitgerust met modern zit- en kijkcomfort.

Er zijn vijf grote spelers actief op de Vlaamse markt: Kinopolis (8 vestigingen, 110 schermen), UGC (3 vestigingen, 45 schermen), Utopolis (4 vestigingen, 29 schermen), Ciné-Invest (4 vestigingen, 37 schermen). Ze specialiseren zich in commercieel entertainment voor een breed (hoofdzakelijk jong) publiek. Binnen het totaalaanbod is er meestal slechts in beperkte mate ruimte voor filmcultuur. In het totaal gaat het om 221 schermen/zalen en een capaciteit van 51.704 bioscoopzitjes.

4.3.1.2. De buurtbioscoop

Daarnaast zijn er tal van kleinere spelers die eveneens op commerciële leest geschoeid zijn, maar die verbonden zijn aan één lokatie en een publiek dat gevestigd is in de onmiddellijke nabijheid ervan, vandaar de term 'buurtbioscoop'. Veelal is de buurtbioscoop gelegen in de kleinere steden. Soms zijn het bioscoopzalen met een lange geschiedenis, andere zijn van recentere datum. Overbergh noemt hen de 'onafhankelijke profitvertoners' en onderscheidt hen van de klassieke arthouses die er in economisch opzicht mee verwant zijn, maar die zich eerder op filmcultuur dan op filmentertainment richten.

Voor deze minder kapitaalcrachtige categorie vormde de digitaliseringsinvestering een aanzienlijk uitdaging. Het gaat over 18 vertoners, 50 schermen en 10.017 bioscoopzitjes.

4.3.1.3. De arthouses/de stadsbioscopen

Wanneer diezelfde kleine onafhankelijke spelers zich richten op filmcultuur, worden ze met een Engelse term 'arthouse cinemas' genoemd, in het Frans heten ze de 'cinémas d'art et d'essai'. Zoals de naam aangeeft, zijn ze gericht op een filmprogrammatie met artistieke ambitie, wat niet wegneemt dat ook meer kwalitatieve commerciële titels in hun programmatie voorkomen. Strikt genomen zijn er maar vier die in Vlaanderen aan de definitie beantwoorden: Cartoon's (Antwerpen), Lumière Cinema (Brugge), Sphinx (Gent) en Studio Skoop (Gent)

De jongste decennia staat dit model enigszins onder druk en zien we dit soort bioscopen geregeld in een semi-gesubsidieerde variant ontstaan: Budascoop (Kortrijk), Cinema ZED (Leuven), Cinema Zuid (Antwerpen) en Flagey (Brussel).

Los van het klassieke bioscoopmodel opereren nog een vijftal gesubsidieerde spelers binnen een specifieke (deels educatieve) context: we noemen deze zalen themabioscopen, omdat hun programmatie zich niet laat leiden door de actualiteit van het filmaanbod, maar wel door een specifieke thematische insteek. Cinematek is de bioscoop van het Koninklijk Belgisch Filmarchief, Studio 5 van Flagey wordt eveneens door Cinematek geprogrammeerd, de filmprogrammatie van Bozar heeft een eigen lijn met focus op moderne en hedendaagse klassiekers. Vaak gaat het om avant-premières in aanwezigheid van de makers, vaak ook in samenwerking met Cinematek. Cinema Nova is een initiatief dat grotendeels door vrijwilligers wordt aangestuurd en dat veeleer de grenzen van het medium verkent. Tot slot zijn er sinds kort ook twee semi-publieke bioscopen ingericht in filmscholen: het Rits en het Kask hebben elk een filmzaal die zich richt zowel op studenten, als op een algemeen cultureel publiek.

4.3.1.4. De cultuur- en gemeenschapscentra

Naast de reguliere bioscoopvertoningen (filmzalen die elke dag meerdere voorstellingen aanbieden) worden ook films vertoond op plaatsen die niet of in mindere mate uitsluitend voor

film zijn geconcipieerd. Vlaanderen heeft een uitgebreid netwerk van gesubsidieerde cultuur- en gemeenschapscentra die gefinancierd worden via het decreet voor het lokaal cultuurbeleid. Een flink aantal van deze centra (ongeveer 57) ontwikkelde de voorbije decennia een filmvertoningspolitiek. Films worden er maandelijks, tweewekelijks of een of twee keer per week vertoond. Van sommige plekken heeft de programmatie een uitgesproken cultureel karakter. Andere programmeren zeer breed. In een aantal gevallen leidt deze situatie tot gespannen relaties met de lokale profitvertoner, die de cultuurcentra oneerlijke concurrentie verwijt. Tickets zijn er inderdaad goedkoper dan in de gewone bioscoop, vaak is de technische infrastructuur er ook minder kwalitatief dan in de professionele bioscoop (er worden vaak dvd's projecteerd).

Een aantal cultuur- en gemeenschapscentra hebben een zekere traditie (CC Westrand Dilbeek om er een te noemen) hierin opgebouwd en kennen een behoorlijk succesvolle werking.

4.3.1.5. Evenementiële vertoning

Zowel de klassieke vertoning als de vertoningen in gesubsidieerde centra (met een veel lagere vertoningsfrequentie) vinden plaats met een herkenbaar ritme en regelmaat. Dagelijks, wekelijks, tweewekelijks of maandelijks.

Daarbuiten vinden in Vlaanderen tal van vertoningen plaats binnen een evenementiële context, in eerste instantie op festivals. Filmfestivals in Vlaanderen spelen zelden een internationale rol binnen de filmindustrie (Vlaanderen heeft ook geen A-festivals), maar de festivals spelen wel een belangrijke lokale vertoningsrol: ze brengen gespecialiseerd filmaanbod op plekken waar het normaal niet te zien zou zijn, omdat er binnen de bestaande vertoningsinfrastructuur geen ruimte voor is.

De meest bekende festivals (Filmfest Gent; Mooov filmfestival Brugge en Turnhout; het Anima-filmfestival en het festival van de Fantastische film, beide te Brussel; Docville en het kortfilmfestival te Leuven; Courtesane in Gent...) werden de voorbije jaren ondersteund binnen het kunstendecreet. Alle festivals hebben een eigen thema, genre, invalshoek.

Vaak hebben festivals een werking die de grenzen van het festival overstijgt: soms vinden ze plaats op bijkomende locaties (vaak 'decentralisaties' genoemd). Met afgeleide vertoningen in Genk, Sint-Niklaas, Lier, Roeselare, Koersel-Beringen, Lommel en Dilbeek lijkt het Mooov-festival op dat vlak goed te scoren, maar het is niet het enige festival dat deze formule heeft ontwikkeld (het veel kleinere Afrika-Filmfestival experimenteert al langer met dit concept).

Daarnaast organiseren de meeste festivals ook tal van evenactiviteiten rond het thema dat ze representeren. Soms nemen thematische festivals de functie van kenniscentrum op (IKL, Docville/Anima/Mooov/Filmfest Gent), soms ontwikkelen ze ook distributie-activiteiten (IKL, Docville/Anima...).

Vele festivals hebben een educatief luik meestal gericht op jongeren, vaak ook opleidingsinitiatieven voor professionelen. Bij een aantal festivals neemt dit aspect een plaats in die het festival overstijgt, waardoor de organisatie deels als educatieve organisatie gaat functioneren.

4.3.1.6. Overige vertoningsinitiatieven/vertoningen annex educatie

Naast het in tijd en ruimte afgebakende concept van een festival, kent Vlaanderen ook een aantal losse vertoningsinitiatieven die film programmeren over langere periodes, of op verschillende plekken. Meest bekend is het Zebracinema project (ook gesubsidieerd binnen het Kunstendecreet), dat een netwerk van 7 vertoningsplekken in Limburg programmeert, waarvan meerdere cultuurcentra. Mooov organiseert in Utopolis Turnhout het hele jaar door arthousevertoningen op dinsdag, gelijkaardige vertoningen vinden plaats in Genk en Hoogstraten.

Een aantal initiatieven combineren vertoning met educatie. Lessen in het donker uit Brugge biedt scholen de keuze uit een reeks films die gecombineerd worden met lespakketten en vertoning. Organisaties als Jekino en Mooov zijn partners in dit project. Ook de zuivere educatie gaat in de realiteit telkens gepaard met vertoningen. (zie verder)

4.3.2. TV-ZENDERS

Zowel de tv-zenders in open net als de betaalzenders zijn belangrijke vertoners van Vlaamse films.

Volgende zenders zijn de belangrijkste aanbieders van films in Vlaanderen: VRT (Eén, Canvas, OP12), Medialaan (VTM, 2BE, Jim tv en Vitaya), Vier en Vijf, en Prime (betaalzender).

4.3.3. NIEUWE DIGITALE KANALEN

Sinds een aantal jaar verliest de dvd-distributie, naar analogie met de muziek-industrie, aanzienlijk marktaandeel aan nieuwere distributievormen, die content leveren zonder daarbij nog gebruik te maken van een materiële drager.

Video-on-Demand is het meest courante model. VoD biedt de gebruiker een platform waar hij video's kan bekijken op een moment naar keuze. Dit kan via het systeem van de Video on Demand (pay-per-view, PPV) of de Subscribed video on demand (sVoD) waarbij een abonnement wordt afgesloten (tegen bv. een maandelijks kostprijs), meestal in combinatie met (beperkte) gratis services.

Zoals blijkt uit bovenstaande figuur gaat het marktaandeel van VoD jaar na jaar omhoog. Van The Broken Circle Breakdown werden (tot eind 2013) ongeveer 41.000 dvd's verkocht. Via VoD werd de film 75.000 keer bekeken. Rundskop verkocht 135.349 dvd's (en/of blurays) en werd 138.299 maal bekeken via VoD.

Volgende providers zijn gevestigd in België: Base Company, Belgacom, Medialaan, Scarlet Belgium, Tecto, Telenet, Numéricable, Favco. Allemaal werken ze via het systeem van een digitale televisie-decoder. In principe worden de bestelde films dus in eerste instantie bekeken op het klassieke televisietoestel.

Twee specifiek op film gerichte providers werken via het internet: UniversCiné Belgium (waaronder ook het aanbod van Vlaamse films op www.vlaamsefilm.be) en Home Entertainment Services. Hun films worden in eerste instantie gedownload op de computer. Home Entertainment Services biedt twee services: DVDPost en Plush.

Naast de Belgische spelers zijn er vanzelfsprekend ook een groot aantal buitenlandse spelers (hoofdzakelijk grote mediabedrijven) die gespecialiseerd zijn in film, die niet vanuit België opereren, maar er wel kunnen worden bekeken.

De nabije toekomst zal in belangrijke mate worden bepaald door de komst van een aantal performante spelers als Amazon Instant Video (recent gelanceerd in Duitsland en UK) en Netflix (in Europa al operationeel in de UK, Ierland, Finland, Denemarken, Zweden, Noorwegen en Nederland) dat tegen een lage abonnementsprijs toegang geeft tot grote hoeveelheden materiaal. De komst van Netflix voor België wordt aangekondigd tegen de tweede jaarhelft van 2014.

5. FILMEDUCATIE

5.1. WOORD VOORAF

'Filmeducatie' kan op verschillende manieren benaderd en ingevuld worden. Bv:

- Film kan ingezet worden om kinderen en jongeren in aanraking te brengen met een breed spectrum aan thema's (maatschappelijk, historisch, etc.).
- De nadruk kan liggen op beeldopvoeding / beeldgeletterdheid. Via filmeducatie leren kinderen en jongeren kritisch-actief en bewust omgaan met beelden.
- Men kan een creatievere kaart trekken en kinderen en jongeren actief film leren maken.

De verschillende benaderingen sluiten elkaar niet uit, maar vullen elkaar in de praktijk vaak aan. Het staat ook niet in steen gebeiteld dat filmeducatie een voorrecht zou zijn voor kinderen en jongeren. Ook andere leeftijds-, interesse- of maatschappelijke groepen kunnen er baat bij hebben.

Filmeducatie en -vertoning gaan vaak hand in hand. Binnen filmeducatieve programma's worden doorgaans ook films vertoond. Anderzijds investeren vertoningsinitiatieven (bv. festivals) vaak ook in educatie.

Filmeducatie was de voorbije jaren een domein waarop verschillende organisaties zich profileerden: BAM, Canon Cultuurcel, Kunsten en Erfgoed, CJSJ/Jeugd e.a. Vanaf half 2014 is het VAF bevoegd, maar ook andere instanties zullen een rol blijven spelen (m.n. Canon en CJSJ/Jeugd). Het VAF zal de komende periode een visie en programma ontwikkelen. Hiertoe zal het nodige overleg gepleegd worden met diverse organisaties, zullen bestaande Europese studies geraadpleegd worden, en (inter)nationale benaderingen en initiatieven onderzocht.

5.2. EDUCATIE BINNEN HET KUNSTENDECREET & HET AGENTSCHAP SOCIAAL-CULTUREEL WERK

Kunsten en Erfgoed subsidieerde de voorbije jaren een aantal filmeducatieve organisaties. Vanaf 2014 neemt het VAF deze bevoegdheid en dossiers gradueel over. Voor de structurele steun geldt dat het VAF vanaf 2015 alle lopende engagementen (t.e.m. 2016) van het Kunstendecreet overneemt, en vanaf 2017 een eigen selectie doet met eigen criteria. Voor de projectsteun geldt dat het VAF een najaarsronde lanceert in 2014 voor projecten vanaf 2015, en vanaf 2015 de lopende engagementen overneemt.

Alle filmeducatieve organisaties ontvingen in het verleden structurele subsidies via Kunsten en Erfgoed of via het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen.

Via Kunsten en Erfgoed:

- 'Lessen in het donker' voorziet jaarlijks een filmaanbod voor leerkrachten, incl. educatieve omkadering (vierjarige structurele steun 2013-2016);
- 'La Luna vzw' biedt i.s.m. Sphinx een filmprogramma voor kinderen van 4 tot 12 jaar (tweejarige structurele steun 2015-2016).

Via het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen:

- 'Jekino' ontwikkelde naast de distributieactiviteiten – waarvoor ze steun ontvangen via het Kunstendecreet - een film- en workshopaanbod met praktische info, lesmappen, educatieve materialen en filmprojecten (vierjarige subsidie 2014-2017);
- 'Kidscam' is een mobiele animatiefilmstudio waarin kinderen en jongeren animatiefilm maken onder begeleiding van audiovisuele kunstenaars (vierjarige subsidie 2014-2017).
- 'Mooss', 'Villanella' en 'zZmogh' (vierjarige subsidies 2014-2017) integreren allen audiovisuele kunst in hun werking.

Ook andere organisaties en initiatieven die al dan niet steun genieten via het Kunstendecreet zetten in op filmeducatie, bv. Cinema Zuid, Zebracinema, moov filmfestival en het Europees Jeugdfilmfestival Vlaanderen, het Internationaal Kinderfilmfestival Brussel Film'on. De Vlaamse Dienst voor Filmcultuur (VDFC) richt zich op een publiek van gevorderde filmliefhebbers én op leerkrachten die in hun lessen met film aan de slag willen gaan. Cinematek organiseert om de twee jaar een 'zomercollege' en dompelt zo een honderdtal geïnteresseerden onder in een reeks cinefiele onderwerpen.

5.3. EDUCATIE IN HET HOGER ONDERWIJS

Een aantal Vlaamse universiteiten biedt een academische master in filmwetenschap aan.

- **Universiteit Antwerpen: master theater- en filmwetenschap.**
Studenten maken kennis met historische ontwikkelingen, actuele verschijningsvormen en een kritisch analyse-instrumentarium om deze te onderzoeken. De theoretische hoorcolleges worden ondersteund door praktijkgerichte seminars en workshops.
Meer info: <https://www.uantwerpen.be/nl/onderwijs/opleidingsaanbod/master-theater-filmwetenschap/profiel/>
- **Universiteit Gent (Center for Cinema and Media Studies): master film- en televisiestudies.**
De klemtoon ligt op de rol van de mediale beeldcultuur, op grondige kennis en analyse van audiovisuele producten en op de rol van de mediaproducten in onze maatschappij. De opleiding beoogt de vorming van zelfstandige en kritisch ingestelde beeldprofessionals die in staat zijn op academisch masterniveau te werken binnen film- en televisieproductie, - distributie en -vertoning, of binnen sectoren die zich inlaten met beeldbeleid, -onderzoek of -onderwijs.
Meer info:
<https://plomino.ugent.be/studiekiezer/courses/kmcommft?openwithform=fmDisplayCourseOverview>
- **Vrije Universiteit Brussel: master communicatiewetenschappen / afstudeerrichting 'Media & Cultuur'.**
De aandacht gaat naar cultuur die verspreid wordt via radio, televisie en kranten, maar evengoed naar de meer populaire vormen van (media)cultuur zoals films, reality-tv, soaps en muziek.
Meer info: <http://www.vub.ac.be/infoover/onderwijs/bama/of-m-commwet.html>

5.4. PUBLICATIE EN REFLECTIE

Een aantal van de hoger vermelde initiatieven besteden naast vertoning ook aandacht aan reflectie.

Filmtijdschriften tenslotte spelen eveneens hun rol. De bladen 'Filmmagie' en 'Cinemagie' liepen bij de vorige ronde hun subsidie mis, maar een nieuw blad zag het licht: in april 2014 verscheen het eerste nummer van Vertigo. Naar het voorbeeld van de Nederlandse Filmkrant wordt het gratis verspreid en wil het een breed publiek bereiken. Vertigo bestaat als print- en als webpublicatie. Beide dragers krijgen evenveel aandacht. Of de formule aanslaat zal nog moeten blijken.

Online zijn er wel meer Vlaamse filmbladen te vinden. De Kutsite (www.kutsite.com) bestaat intussen bijna 15 jaar. Kortfilms.be (www.kortfilm.be) specialiseert zich sinds 2005 in de kortfilm.

Ook kranten en nogal wat generalistische tijdschriften besteden aandacht aan de filmactualiteit. Op radio en vooral televisie is de aandacht beperkter.

6. HET GEORGANISEERDE VELD

6.1. WOORD VOORAF

De organisatie van het veld dateert niet van gisteren. Als vele jaren zijn er organisaties die, met wisselend succes en wisselende intensiteit, een bepaalde beroepsgroep uit het veld samenbrengen en vertegenwoordigen.

Sommige onder hen zijn beter georganiseerd en/of actiever en/of representatiever dan andere. Vooral de producentenbonden worden goed gerund, omdat zij personeel hebben kunnen aanwerven dat instaat voor de continuïteit.

Sommige zijn teloorgegaan (bv. de Gilde van Belgische Regisseurs, het Netwerk Scenarioschrijvers, ...) en opgevolgd door sterkere initiatieven (bv. de Unie van Regisseurs, de Scenaristengilde, ...).

Ook nu is het landschap van de beroepsorganisaties nog in evolutie. Zo slaagden de animatiefilmers en de documentaireregisseurs er in het verleden niet in om zichzelf te organiseren. Onlangs beslisten beide groepen om aansluiting te zoeken bij de recent opgerichte Unie van Regisseurs, die aanvankelijk een initiatief van fictieregisseurs was.

Eén constante is merkbaar doorheen heel de geschiedenis van de beroepsverenigingen: elke vereniging die enkel afhangt van het enthousiasme van zijn leden, is gedoemd om te verdwijnen. Tijdsgebrek en metaalmoeheid zorgen vroeg of laat voor een implosie van de vereniging, waardoor de representativiteit afbrokkelt en de attractiviteit voor de leden verdwijnt.

Om zich te verzekeren van stabiele en representatieve gesprekspartners binnen zijn onmiddellijke actieradius, ondersteunt het VAF vanaf 2014 een aantal organisaties financieel. Met middelen vanuit de VAF/Filmfonds, VAF/Mediafonds en Screen Flanders kunnen een aantal organisaties, gericht op scenaristen, regisseurs en producenten, een beperkte steun krijgen die hen toelaat een zekere stabiliteit in hun werking te verzekeren. Bij de meeste organisaties betekent dit dat ze een beroep kunnen doen op één of meerdere vaste krachten om de organisatie te coördineren, het beleid op te volgen, zich bezig te houden met de specifieke belangen en zorgen van het eigen segment, de vereniging te vertegenwoordigen, enz.

Belangrijk om weten is dat deze verenigingen niet per definitie alle professionele spelers van hun sector vertegenwoordigen. Meestal zijn het vooral diegenen die het meest beroepsactief zijn in de sector, die geneigd zijn zich aan te sluiten bij een organisatie en hier lidgeld voor te betalen. Is men eerder ad hoc actief in een bepaald beroepssegment, dan is die behoefte minder groot, tenzij men hoopt zich via deze weg in de sector te lanceren. Om te vermijden dat beroepsverenigingen te zeer bevolkt worden door (semi)amateurs, worden vaak drempels ingebouwd. Dit is belangrijk voor de representativiteit en de geloofwaardigheid van de organisatie. In alle segmenten zijn er ook professionele makers, producenten, bedrijven die zich – om redenen die hun eigen zijn – niet aansluiten bij een beroepsvereniging.

6.2. OVERZICHT VAN DE BEROEPSORGANISATIES IN VLAANDEREN M.B.T. FILMCREATIE EN -PRODUCTIE

6.2.1. VLAAMSE FILM PRODUCENTEN BOND (V.F.P.B.)

- Vereniging van filmproducenten
- Website: www.vfpb.be
- Leden: 15

6.2.2. *VLAAMSE ONAFHANKELIJKE TELEVISIE PRODUCENTEN (V.O.T.P.)*

- Vereniging van televisieproducenten
- Website: www.votp.be
- Leden: 25

6.2.3. *SCENARISTENGILDE*

- Vereniging van scenaristen
- Website: www.scenaristengilde.be
- Leden: 149

6.2.4. *UNIE VAN REGISSEURS*

- Vereniging van regisseurs
- Website: <http://unievandirecteurs.be/>
- Leden: 61
- Effectieve leden: 42
- Toegetrede leden: 19

6.2.5. *ANIM.BE (OP BELGISCH NIVEAU)*

- Vereniging van animatiefilmproducenten
- Website: www.anim.be
- Leden: Nederlandstalig: 8/Franstalig: 10

6.2.6. *FLANDERS DOC*

- Vereniging van documentaireproducenten
- Website: www.flandersdoc.be
- Leden: 14/13*
- Full members: 14/13*
- Supporting members: 29

6.3. OVERIGE FILMGERELATEERDE BEROEPSORGANISATIES

6.3.1. *ACTEURSGILDE*

- Vereniging van acteurs
- Website: <http://deacteursgilde.be/>
- Leden: +/- 600.

6.3.2. *THE BELGIAN SOCIETY OF CINEMATOGRAPHERS*

- Vereniging van DoP's (directors of Photography)
- Website: www.sbcine.be
- Leden: 55

6.3.3. *ARTHOUSE CINEMA VLAANDEREN (VAC)*

- Vereniging van arthouse bioscopen

- Leden: Cartoon's, Sphinx, Studio Skoop, Lumière, Buda
- OPMERKING: er wordt gewerkt aan een nieuw initiatief om de programmatoren van onafhankelijke filmhuizen te verenigen: Filmhuizen.
 - Coördinatie door Johan Van Schaeren (Fonk vzw).
 - Nog geen effectieve leden, maar interesse bij o.a. Zebracinema, Mooov, Cinema Zuid, ZED, Sphinx Gent, Filmhuis Mechelen, CC Westrand, The Roxy, CC Dilbeek, CC Zwanenberg, BUDA Kortrijk, ...

6.3.4. *VERENIGING VAN BELGISCHE CINEMA'S (FCB)*

- Vereniging van bioscopen
- E-mail: thierry.laermans@fedcin.be
- Leden: Vertegenwoordigen 45 bioscopen en 259 schermen. Kinopolis Group verliet FCB in 2006.

6.3.5. *VERENIGING VAN FILMDISTRIBUTEURS VAN BELGIË (VFDB)*

- Vereniging van (de grotere) filmdistributeurs
- Website: www.abdf-vfdb.be
- Leden: 6

6.3.6. *VLAAMSE ONAFHANKELIJKE TELEVISIE FACILITAIRE BEDRIJVEN (VOTF)*

- Belangenbehartiging van bedrijven die actief zijn binnen het facilitaire luik van de audiovisuele media (diensten voor het technisch realiseren van televisieprogramma's, radio-uitzendingen, beeld en geluid voor internet) en van zelfstandigen in de audiovisuele sector (freelancers in audiovisuele techniek). VOTF omvat twee luiken: Facilitaire bedrijven en ZIDAS (freelancers).
- Website: www.votf.be
- Leden:
- ZIDAS: 69 (<http://www.votf.be/content/zidas>)
- Facilitaire bedrijven: 17 (http://www.votf.be/content/facilitaire_bedrijven)

6.3.7. *VERENIGDE ORGANISATIES BEELDKUNST (VOBK)*

- Vereniging rond beeldkunst met beperkte link met film
- Website: <http://site.vobk.be/>
- Leden: 46

1 juli 2014

Vlaams Audiovisueel Fonds vzw

VAF/Filmfonds
Huis van de Vlaamse Film
Bischoffsheimlaan 38 — B-1000 Brussel
T +32 2 226 06 30 — F +32 2 219 19 36
www.vaf.be

Voor alle info:

Pierre Drouot – pdrouot@vaf.be – tel. 02/226.06.54 – gsm 0478/77.80.95
Marijke Vandebuerie – mvandebuerie@vaf.be – tel. 02/226.06.53 – gsm 0477/13.56.27
Karla Puttemans – kputtemans@vaf.be – tel. 02/226.06.58 – gsm 0478/27.63.40